

8. 3. 2002

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Správní delikt při konání místního referenda

Jedním ze základních ústavních principů České republiky je právo občanů spoluúčastnit se na správě věcí veřejných. Jednou z legálních forem této občanské participace je bezesporu místní referendum. Připomeňme si ve stručnosti, že právní život místního referenda vyrůstá z jisté „ústavní základny“, kterou tvoří především článek 100 odst.1 Ústavy ČR

Jedním ze základních ústavních principů České republiky je právo občanů spoluúčastnit se na správě věcí veřejných. Jednou z legálních forem této občanské participace je bezesporu **místní referendum**. Připomeňme si ve stručnosti, že právní život místního referenda vyrůstá z jisté „ústavní základny“, kterou tvoří především článek 100 odst.1 Ústavy ČR, dle kterého jsou územní samosprávné celky územními společenstvími občanů, kteří mají právo na samosprávu. Pokud je tedy ústavně zaručeno právo na samosprávu, pak je nepochybným atributem tohoto *samosprávování* i přímá účast občanů ve formě hlasování v místním referendu. Zde je dobré citovat článek 21 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, která je součástí našeho ústavního pořádku : Občané mají právo podílet se na správě věcí veřejných přímo nebo volbou svých zástupců. A kterak jsme naznačili výše, jednou z těchto forem je **místní referendum**.

Problematika referenda je v současné době řešena zákonem č. [298/1992](#) Sb., o místním referendu, ve znění z.č. [152/1994](#) Sb. Podle tohoto zákona referendem rozhodují oprávnění občané formou souhlasu či nesouhlasu o konkrétně položených otázkách, které patří do samostatné působnosti obce nebo městské části. Pro úplnost dodejme, že v referendu se taktéž rozhoduje v případech stanovených v lex specialis (kupříkladu ustanovení § 19 odst. 4 a ustanov. § 20 odst.1 zákona o obcích nebo ustanov. § 12 odst. 2 zákona o hlavním městě Praze). Velice důrazně nutno zmínit, že referendum lokálního charakteru nelze vypsát v causech enumerovaných v ustanov. § 10 zákona o místním referendu - nelze jej tedy konat kupříkladu o rozpočtu obce, o místních poplatcích nebo o záležitostech o nichž se rozhoduje ve správním řízení regulovaných správním řádem.

Nedílnou součástí zákona o místním referendu je i otázka **správních deliktů** při konání místního referenda. A jak napovídá už titulek našeho článku, právě touto zajímavou tematikou se budeme v následujících řádcích zabírat.

V praxi se vedly spory o to, který orgán územní samosprávy je vlastně oprávněn udělovat sankce podle zákona č. [298/1992](#) Sb., o místním referendu, ve znění z.č. [152/1994](#) Sb. Nakonec převážily názory, dle mého skromného soudu správné, že tímto orgánem je **Rada obce** (města, městské části, městského obvodu). Rada obce ukládá sankce - v podobě pokut - podle ustanovení § 15 zákona o místním referendu. Zastupitelstvu obce je sice dle ustanovení § 84 odst. 2 písm. j) zákona o obcích (obecní zřízení) legálně vyhrazeno rozhodovat o vyhlášení místního referenda, avšak podle převládajícího odborného právního názoru tímto není nikterak dotčena a narušena pravomoc Rady obce ukládat pokuty podle ustanovení § 15 zákona o místním referendu. Zmíněné místně-referendové pokuty jsou ukládány v rámci výkonu **samostatné působnosti obce**. Ex lege je rada obce aprobována být orgánem působícím na úseku samostatné působnosti obce (města, městské části, městského obvodu). Pro úplnost konstatujeme, že v přenesené působnosti obce Rada „jen“ vydává obecně závazné vyhlášky.

Podle ustanovení § 15 odst. 2 zákona o místním referendu lze uložit pokutu až 1000 korun tomu, kdo podepíše vícekrát tentýž návrh na konání referenda. Dalším správním deliktem podle tohoto zákona je skutek toho, kdo spolupodepíše podpisovou listinu, i když k tomu není oprávněným občanem. Tímto aprobovaným občanem je podle ustanov. § 3 odst. 1 a 2 zákona o místním referendu jen občan České republiky **s trvalým pobytem** na území obce, města, městské části nebo městského obvodu, jenž nejpozději v den hlasování v referendu dosáhl 18 let věku. Další *conditio sine qua non* je plná způsobilost k právním úkonům podporovatele místního referenda. Taktéž u tohoto deliktu je možnost uložení správní pokuty až do výše 1000 korun českých. Domnívám se, že výše

zmíněné pokuty je v dnešní době nedostatečná a tudíž už neplní plnohodnotně svoji preventivní funkci.

Z logiky věci jasně plyne, že delikventem může být jen fyzická osoba. Na otázku, zda pro spáchání výše zmíněných deliktů dle ustanov. § 15 odst. 2 zákona o místním referendu je nutné **zavinění**, odpovídáme, že zavinění delikventa není nezbytné. O možnosti, že za porušení zmíněného ustanovení zákona o místním referendu hrozí uložení sankce, jsou občané ex lege informováni při kontrasignaci podpisových listin. Každá podpisová listina sloužící jako podklad k vyhlášení místního referenda musí obligatorně obsahovat preambuli, jež obsahuje mj. následující upozornění pro občany - podporovatele : *Tomu, kdo podepíše vícekrát tentýž návrh na konání referenda nebo tomu, kdo podepíše podpisovou listinu, ač není oprávněným občanem podle zákona o volbách do zastupitelstev v obcích a o místním referendu, tomu Rada obce může uložit pokutu do 1000 korun.* Co se týká procesní stránky dané věci, tak se zde použije zákon č. [200/1990](#) Sb., o přestupcích v platném znění. Při kategorizaci tohoto správního deliktu - řadíme jej mezi tzv. **jiné správní delikty fyzických osob**. Nebo ještě pregnantněji napsáno: jiný správní delikt fyzických osob bez nutnosti existence zavinění. Tato kategorizace není jen akademickou záležitostí, ale má přirozeně i svůj praktický právní důvod. Tímto důvodem je ustanov. § 2 zákona č. [200/1990](#) Sb., o přestupcích v platném znění, podle něhož je přestupkem pouze jednání, které je za přestupek *expressis verbis* zákonem označeno. K závěru, že se jedná o tzv. **jiný správní delikt fyzických osob** dochází nejen autor tohoto článku, ale kupříkladu i Mates P. : *Nad tzv. jinými správními delikty fyzických osob in Právní rozhledy č. 9/1997.*

Co se týká lhůty, ve které lze uložit výše zmíněnou správní pokutu, pak ta činí jeden rok od doby, kdy nastalo porušení § 15 zákona o místním referendu.

Odvolacím orgánem proti rozhodnutí Rady obce je zde ex lege místně příslušný **okresní úřad**. Dodejme, že k přezkumu daného rozhodnutí lze také využít mimořádných opravných prostředků v rámci správního řízení. A v určité teoretické rovině nemožno vyloučit ani podání ústavní stížnosti k Ústavnímu soudu České republiky, i když v praxi toto není asi ani nebude častým jevem. Připomeňme si, že k podání ústavní (konstituční) stížnosti je možné přistoupit, až po vyčerpání veškerých běžných opravných prostředků.

Vraťme se však ještě k procesní stránce správního deliktu podle § 15 zákona o místním referendu. V každodenním životě se vyskytují dotazy, zda se zde vedle zákona o přestupcích rovněž použije zákon č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád). Musíme na tomto místě uvést, že správní řád se tu použije pouze **subsidiárně**. Správní řád je obecnou (generální) právní normou upravující správní řízení. V ustanovení § 15 odst. 2 zákona o místním referendu se jasně stanoví, že pokuta bude uložena dle zvláštního zákona - *lex specialis*. A tímto speciálním právním předpisem, je zde zákon č. [200/1990](#) Sb., o přestupcích v platném znění, který je **zvláštní** (speciální) právní úpravou správního řízení o uložení sankcí za správní delikt. Použijeme-li tedy fundamentální právní zásadu *lex specialis derogat lex generalis*, pak naprosto logicky musíme dojít k závěru, že správní řád se v této správně-deliktovní problematice použije jenom podřídně (subsidiárně).

Takže nyní již víme vše podstatné o problematice správního deliktu při konání místního referenda, tudíž teď nám jen zbývá se těchto deliktů vyvarovat (pokud jsme v pozici občanů) nebo je, když nastanou, plně v souladu se zákonem sankcionovat (pokud jsme v pozici odpovědných pracovníků příslušných orgánů).

Mgr. Petr Kolman

právník, zastupitel v Brně-Komíně

Další články:

- [Sdílení elektřiny v obecních projektech, změny po 1.8.2026 a zapojení bateriových úložišť](#)
- [Jak naložit s „oznámením“ přestupku soukromých osob? A je to vlastně oznámením ve smyslu zákona o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich?](#)
- [Systémová podjatost ve správním řízení aneb požadavek na překročení nadkritické míry rizika systémové podjatosti](#)
- [Bezpilotní systémy vlastní konstrukce v kategorii Specific: regulatorní požadavky a praktické aspekty](#)
- [Pacht závodu a zákaz přenechání věci třetí osobě](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Nepravomocné povolení stavby a změna územního plánu](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)
- [Nejvyšší správní soud vymezuje nové hranice zneužití práva u běžných nákladů na reklamu](#)
- [Limity dohledu nad výkonem znalecké činnosti](#)
- [Stavebníci získávají od roku 2026 silnější pozici v soudních sporech o povolení stavby](#)